

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Ritamäki, Torsby kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610071 Ritamäki
Mittpunktskoordinat:	1318765 - 6674561
Totalareal:	16 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekad enligt Habitatdirektivet
Fastigheter:	Torsby kommun: Stensgårds utskog 2:1, S Lekvattnet 1:106 och S Lekvattnet 1:87.
Ägandeförhållanden:	Större delen av området ägs av staten, fastighet S Lekvattnet 1:106. Mittpartiet, fastighet S Lekvattnet 1:87 ägs av Lekvattnets Hembygdsförening. Resterande del är privat.

Beskrivning av området

Ritamäki är en gammal finnbosättning från tidigt 1600-tal. Gården brukades ända fram till mitten av 1960-talet varefter den lokala hembygdsföreningen tog över skötseln. Ritamäki är den bäst bevarade finngården i Värmland, både vad det gäller ursprungliga byggnader och tillhörande mark. I trakten förekom tidigare ett flertal gårdar vilka bands samman av ett system av gångar och körvägar, vilka delvis finns kvar idag. Den forna odlingsmarken kring gårdarna har dock till stor del vuxit igen och utgörs idag av modernt brukad skogsmark.

För att komma till Ritamäki måste man följa små gångstigar och enkel traktorväg genom skogslandskapet. Efter cirka två kilometer öppnar sig en glänta. I gläntan ligger gården, vilken består av små träbyggnader omgivna av artrika slätterängar. Slätterängarna har hävdats kontinuerligt sedan tiden då finnarna började bruka marken. Ängarna slås med lie och träd och buskskikt regleras. Området karaktäriseras av öppen äng med ett glest trädskikt i anslutning till odlingsrösen samt stenig och bergbunden mark. Ängarna hyser hävdgynnade arter som slätterblomma, slätterfibbla och fältgentiana.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)
6510	Slätterängar i låglandet	8

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Ritamäki är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för den ingående naturtypen *slåtterängar i låglandet* på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtypen i Ritamäki Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål*
Slätterängar i låglandet (6510)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 8 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hela arealen ska ha välhävdad gräsmark varje år vid vegetationsperiodens slut. Med väl hävdad menas att vegetationshöjden vid vegetationsperiodens slut i genomsnitt är högst x cm på torra-friska marker och y cm på fuktiga marker, samt att lövförna inte täcker mer än w %. - Frekvensen av negativa indikatorer som x bör vara högst x %. - Krontäckning av träd och buskar ska vara? Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma. - Antalet grova och ihåliga träd? <p><i>Typiska arter</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kärlväxter - För att gynna slåtterängarnas typiska arter bör ängarna slå under perioden 15 juli-15 augusti.

*/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att naturtypen *slåtterängar i låglandet* ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

- Slåtterängarna kräver årlig skötsel. Skötseln skall vara utformad enligt traktens tradition och objektets speciella natur- och kulturvärden. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för den fortsatta skötseln så att exempelvis ett objekt med lång kontinuitet av slåtter även fortsättningsvis hävdas genom slåtter och en sedan lång tid betad mark fortsätter att betas. Slåtterängarna hävdas genom slåtter, höbärgning och röjning av igenväxningsvegetation. Efterbete, lövtäkt och fagning rekommenderas även.
- De ekologiska krav som de för naturtypen karaktäristiska arterna har ska uppnås genom skötseln, så att de kan finnas kvar eller öka i antal.
- I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom gödsel från djur på bete), stödutfodring, kalkning, dikning eller insädd av främmande arter.
- Högst 25 % krontäckning av träd och buskar. (För att uppfylla kraven för EU: s miljöstöd krävs oftast en lägre krontäckning.)

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Detta stycke beskriver potentiella hot mot naturtypen *slätterängar i låglandet*.

- Utebliven eller felaktig skötsel, vilket leder till igenväxning och förändrad artsammansättning.
- Minskad eller upphörd slåtter leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.

Naturtypernas framtid är tryggad genom skötseln i Ritamäki reservat. Årlig slåtter förekommer på slätterängarna samt röjning av igenväxningsvegetation. Reglering av träd- och buskskikt på ängarna och i dess närhet förekommer även. Utebliven och felaktig skötsel är annars det största hotet mot dessa naturtyper. Gödslingspåverkan och försurande effekter från luftburna föroreningar kan dock på sikt komma att påverka floran negativt.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att *slätterängar i låglandet* i Natura 2000-området uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus.

Gällande regelverk 2006

- Enligt 12 kap 8 § miljöbalken är brukaren skyldig att ta hänsyn till natur- och kulturvärden vid all markanvändning i jordbruket.
- Miljöstödsersättningar kan sökas för bete för de arealer som uppfyller krav på ersättningar från LBU-programmet (EU:s miljöstöd för biologisk mångfald i betesmarker och slätterängar).
- Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område (7 kap 28 a § miljöbalken). *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*
- Ritamäki är skyddat som naturreservat.
- Riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § MB, utgör hela Natura 2000-området.
- Riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap 6 § MB, hela Natura 2000-området. Ritamäki är sedan 1993 skyddat genom naturreservat. Reservatsföreskrifterna uppfyller ingående naturtypers krav på skötsel. Ytterligare bevarandeåtgärder ses i dagsläget inte vara nödvändigt.

Bevarandestatus idag

6510 Slätterängar i låglandet

Nationellt

De äldre typerna av fodermarker, ängar och betesmarker, som tidigare varit dominerande både arealmässigt och ekonomiskt har fått minskad ekonomisk betydelse. Särskilt slätterängarna har nästintill helt och hållet utgått ur jordbruksproduktionen. Av den ängsareal som fanns för hundra år sedan återstår endast en ytterst liten rest. Inom det nuvarande miljö- och landsbygdsprogrammet hävdas cirka 6000 hektar ängsmark och ca 400 000 hektar betesmark. På grund av habitatförlust samt i många fall bristande skötsel av den kvarvarande ängsarealen är många arter som är knutna till ängarna starkt hotade och trängda. På flera ängar finns idag endast senila populationer av flera ängsarter. Om inte skötseln av dessa ängar förbättras kommer fler arter att försvinna ur vår artstock.

Ritamäki

Ritamäkis ängar är till stor del mycket väl hävdade. Den kuperade terrängen skapar varierande markförhållanden och gynnar ett stort antal vegetationstyper. Hackslättermarkerna varierar mellan gräshed med stort inslag av stagg, örtrik friskäng, skogsnävaäng och friskäng med riklig förekomst av liljekonvalj. På ängarna förekommer hävdgynnade arter som slätterblomma, slätterfibbla, fältgentiana, kattfot, stagg och brudsporre. Samtliga av dessa räknas som typiska arter för naturtypen och kan användas som indikatorer på naturtypens bevarandestatus. Hävden har de senaste åren varit tillräcklig i området. Bevarandestatusen bedöms utifrån befintliga uppgifter vara gynnsam.

Uppföljning

För att bedöma slätterängarnas bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

För tillfället pågår ett nationellt projekt där metoder och arbetssätt anpassade för övervakning av Natura 2000 arbetas fram. Tillsvidare ges här exempel och förslag på tänkbara uppföljningsmetoder och/eller parametrar.

- Fjärranalys för kontroll av bibehållen areal
- Fältkontroll av hävd och igenväxningsgrad (kan göras i samband med miljöstödskontroller)
- Återkommande inventeringar av typiska arter och rödlistade arter.
- Floraväkteri

Bilagor

1. Karta över Natura 2000-områdets utbredning
2. Ingående naturtyps utbredning (klart efter basinventering)

Referenser

- Ehrenroth, B. & Schützer, J. 1996. *Värmländsk natur – en reseguide*. 3:e upplagan. Trio Tryck AB. Örebro.
- Länsstyrelsen i Värmlands län, Naturvårdsenheten. *Ängar och hagar i Värmlands län*. Rapport nr 1994:20. Karlstad.
- Länsstyrelsen i Värmland, Naturvårdsavdelningen. *Beslut och skötselplan för naturreservatet Ritamäki*. Beslut 1993-01-29. Karlstad
- Länsstyrelsen i Värmland, Miljöenheten. 1996. *Ditt Värmland – natur och kulturlandskapet; Naturreservat i Värmlands län – Ritamäki*. 1:a upplagan. NordNatur AB.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. *Ängs- och betesmarksinventering 2004*. (opublicerad)
- Löfroth, M m.fl. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket natura 2000*. Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. *Natura 2000 - Art och naturtypsvisa vägledningar*. (<http://www.naturvardsverket.se>) 04-11-24
- Naturvårdsverket. 2004. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000*. Version 4: 2004-05-07.